

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 478/2014-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. marca 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Drahomírom Tomčom, Advokátska kancelária, Kocelova 9, Bratislava, pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Co 554/2013-140 z 18. decembra 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 554/2013 a jeho uznesením z 18. decembra 2013 p o r u š i l základné práva [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Co 554/2013-140 z 18. decembra 2013 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v úhrnnej sume 300,16 € (slovom tristo eur a šesťnásť centov), ktorú j e Krajský

súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. Drahomíra Tomču, Koceľova 9, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 478/2014-12 z 30. júla 2014 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľky“) pre namietané porušenie čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Co 554/2013-140 z 18. decembra 2013.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľky v podaní z 10. novembra 2014 a krajský súd vo vyjadrení z 31. októbra 2014 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že žalobkyňa [REDAKOVANÉ] a žalobca [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobcovia“) sa domáhali určenia, že sťažovateľky sú podielovými spoluvlastníkmi sporných nehnuteľností po 1/6 a žalobcovia v pomere 7/12, resp. 1/12. Rozsudkom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 C 109/2010 z 23. júna 2011 bola žaloba žalobcov zamietnutá ako nedôvodná, pričom sťažovateľkám nebola priznaná náhrada trov konania. Z písomného odôvodnenia rozsudku týkajúceho sa výroku o náhrade trov konania vyplýva, že právny zástupca sťažovateľiek v lehote 3 dní od vyhlásenia rozsudku trovy konania nevyčísľil, a preto ani nebola priznaná ich náhrada. Proti rozsudku

okresného súdu sťažovateľky podali čo do výroku o náhrade trov konania odvolanie, v ktorom uviedli, že trovy právneho zastúpenia právny zástupca v skutočnosti včas vyčíslil, a to podaním z 23. júna 2011 doručeným osobne do podateľne okresného súdu 24. júna 2011. Išlo celkom o čiastku 2 970,94 €. Odvolanie proti rozsudku okresného súdu podali aj žalobcovia. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 Co 467/2011 z 27. februára 2013 bol rozsudok okresného súdu vo veci samej potvrdený a vo výroku o náhrade trov konania bol zrušený a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Uznesením okresného súdu sp. zn. 8 C 109/2010 z 26. augusta 2013 bola sťažovateľkám priznaná náhrada trov konania za ich právne zastúpenie advokátom vo výške 260,30 €. Okresný súd bol toho názoru, že pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia treba vychádzať z ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „advokátska tarifa“), podľa ktorého základná sadzba tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Co 554/2013 z 18. decembra 2013 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené, pričom žalobcom nebola priznaná náhrada trov odvolacieho konania. Podľa názoru krajského súdu žalobcovia sa domáhali určenia, že rodinný dom je v podielovom spoluvlastníctve účastníkov konania v konkrétne určených podieloch. Podľa ustálenej súdnej praxe, ako aj rozhodovacej činnosti ústavného súdu [podľa názoru sťažovateľiek krajský súd zrejme nedopatrením uviedol ústavný súd namiesto Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“)] základ pre výpočet trov právneho zastúpenia sa určuje na základe rovnakých kritérií ako základ pre výpočet súdneho poplatku, a preto boli splnené podmienky na to, aby sa pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny nevychádzalo z tarifnej hodnoty veci.

Podľa názoru sťažovateľiek pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, ocniteľné peniazmi, potom sa táto čiastka považuje za základ pre tarifnú

hodnotu odmeny advokáta podľa ustanovenia § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 advokátskej tarify, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k veci, pretože advokátska tarifa dôsledne rozlišuje situácie, kedy je predmet sporu peniazmi oceníteľný a kedy nie je. Nedá sa preto vychádzať z názoru, že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nie je možné tento predmet konania peniazmi oceniť v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify. Sťažovateľky v tejto súvislosti poukazujú na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo 16. mája 2012.

Sťažovateľky žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy, listiny a dohovoru v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 8 C 109/2010 a krajským súdom pod sp. zn. 2 Co 554/2013 s tým, aby boli uznesenia okresného súdu z 26. augusta 2013 a krajského súdu z 18. decembra 2013 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požadujú tiež náhradu trov konania vo výške po 538,31 € od okresného súdu a od krajského súdu.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu sp. zn. Spr 3551/14 z 31. októbra 2014 doručeného ústavnému súdu faxom 4. novembra 2014 a poštou 10. novembra 2014 vyplýva, že predseda krajského súdu požiadal predsedníčku senátu 2 Co o vyjadrenie. Predsedníčka senátu vo všetkom poukazuje na odôvodnenie uznesenia krajského súdu a podstatu tam uvedenej argumentácie opakuje. Predseda krajského súdu sa s vyjadrením predsedníčky senátu 2 Co stotožňuje.

Z repliky právneho zástupcu sťažovateľiek z 10. novembra 2014 doručenej ústavnému súdu 14. novembra 2014, ktorou reaguje na vyjadrenie predsedu krajského súdu, vyplýva, že vzhľadom na obsah podanej sťažnosti nemožno považovať vyjadrenie krajského súdu za vecne správne, dôvodné, zákonné a spravodlivé.

Ústavný súd doručil sťažnosť, uznesenie č. k. II. ÚS 478/2014-12 z 30. júla 2014, vyjadrenie predsedu krajského súdu a repliku sťažovateľiek aj žalobcom, aby sa aj oni mohli vo veci samej vyjadriť, keďže by mohli byť dotknutí rozhodnutím ústavného súdu.

Žalobkyňa [REDAKOVANÉ] výzvu ústavného súdu prevzala 24. novembra 2014, ale žiadne stanovisko nezaujala. Žalobca [REDAKOVANÉ] výzvu ústavného súdu neprevzal a zásielka bola vrátená s poznámkou „adresát neznámy“.

II.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 2 Co 554/2013-140 z 18. decembra 2013 vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 8 C 109/2010-128 z 26. augusta 2013. Uznesenie sa stalo právoplatným 3. marca 2014. Za podstatné treba považovať, že súdny poplatok bol v tejto veci vyrubený v sume 99,50 €, teda nebol vyrubený podľa hodnoty sporu. Podľa ustálenej súdnej praxe, ako aj rozhodovacej činnosti ústavného súdu sa základ pre výpočet trov právneho zastúpenia určuje podľa rovnakých kritérií ako základ pre výpočet súdneho poplatku vyrubovaného vo veci. Treba poukázať pritom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 18/2008. Vzhľadom na uvedené boli splnené podmienky na to, aby pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny sa nevychádzalo z tarifnej hodnoty veci podľa § 10 ods. 1, ale z ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify a základná sadzba sa určila ako jedna trinástina výpočtového základu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže

zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

Sťažovateľky sú toho názoru, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, ocniteľné peniazmi, potom sa peňažná hodnota považuje za základ pre tarifnú odmenu advokáta podľa § 9 ods. 1 a § 10 ods. 1 advokátskej tarify.

Krajský súd je tej mienky, že základ pre výpočet trov právneho zastúpenia sa určuje podľa rovnakých kritérií ako základ pre výpočet súdneho poplatku vyrubovaného vo veci, a to aj s poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 18/2008.

Žalobcovia ako dotknuté osoby vo veci žiadne stanovisko nezaujali.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani

právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Ústavný súd ďalej zdôrazňuje vo všeobecnosti, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho konania. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by išlo o svojevôľu, prepíaty formalizmus, či celkom nedostatočné odôvodnenie výroku o trovách.

Z ustanovenia § 10 ods. 1 advokátskej tarify vyplýva, že ak nie je ustanovené inak, základná sadzba tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby sa odvodzuje z tarifnej hodnoty, avšak v prípade, ak tarifnú hodnotu veci nie je možné vyjadriť v peniazoch alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami, potom treba za základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby považovať jednu trinástinu výpočtového základu [§ 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify].

Z uvedeného gramatického, logického a systematického posúdenia označených ustanovení advokátskej tarify možno vyvodiť záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi oceniteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhradu trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi oceniteľný a kedy nie je. Preto nie je možné vychádzať z názoru, že daná situácia nie je právom regulovaná a že vždy, keď je predmetom

konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako to je pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Inými slovami, explicitná úprava v tarife vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify a rovnako aj príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch (I. ÚS 119/2012).

Vychádzajúc z uvedených všeobecných úvah, treba súhlasiť s argumentáciou sťažovateľiek. Predmetom súdneho konania bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľným veciam, ktorých hodnota je nepochybne oceníteľná a vyjadriteľná v peniazoch. Preto nebolo na mieste ustáliť základnú sadzbu podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify, ako to urobili všeobecné sudy.

Pokiaľ sa krajský súd odvolával na právny názor najvyššieho súdu vyslovený vo veci sp. zn. 2 M Cdo 18/2008 (uznesenie z 30. novembra 2009), treba z pohľadu ústavného súdu konštatovať, že v posudzovanej veci predmetom konania bolo určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Takýto predmet konania nepochybne nie je možné oceniť a v peniazoch vyjadriť.

Možno zovšeobecniť, že iba v prípadoch takých určovacích žalôb, v ktorých predmet sporu nie je možné vyjadriť v peniazoch, prichádza do úvahy pri ustálení tarifnej odmeny advokáta vychádzať z ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti došlo k porušeniu čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 37 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vychádzajúc z citovaných ustanovení, ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu č. k. 2 Co 554/2013-140 z 18. decembra 2013 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

Krajský súd bude viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu v ďalšom konaní.

Sťažovateľky požadovali priznať úhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške dvakrát po 538,31 €, teda celkom 1 076,62 €.

Ústavný súd im priznal, a to každej z nich, po 150,08 €, teda celkom 300,16 €. S použitím § 13 ods. 2 advokátskej tarify u každej zo sťažovateľiek išlo o dva úkony právnych služieb (prevzatie a príprava zastúpenia a sťažnosť) – u každej z nich po 67 €, a o režijný paušál dvakrát po 8,04 € (bod 3 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 časť vety pred bodkočiarkou ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2015